

Condițiile legale ale instituției clauzelor neuzuale

Av. Drd. Eugen Sârbu

Rezumat

Instituția clauzelor neuzuale este o instituție relativ nouă în dreptul român, care a generat interpretări diferite atât în practică, cât și în doctrină, instituție care are ca scop prevenirea dezechilibrelor cauzate prin utilizarea de clauze standardizate. Clauzele standard servesc intereselor părții care le propune, stabilind aspecte importante în relația contractuală ce se formează. Ele tind să modifice echilibrul contractual către care se apropie fiecare tip de contract reglementat de legiuitor. Prezentul articol vine să analizeze în ce manieră sunt dezechilibrate raporturile dintre părți și ce riscuri presupune utilizarea clauzelor standard care plasează una dintre părți pe o poziție dominantă. În mod concret, vom analiza (I) de unde s-a inspirat legiuitorul român pentru reglementarea clauzelor neuzuale, (II) condițiile pentru ca o clauză să poată fi calificată drept neuzuală, (III) ce sancțiune intervine în caz de nerespectare a dispozițiilor legale privind clauzele neuzuale, (IV) cum se poate deroga de la efectul clauzelor, devenind astfel eficace și ținând părțile să execute respectiva clauză.

Cuvinte-cheie: clauze standard, clauze neuzuale, clauze abuzive, contracte de adeziune, dezechilibru contractual, profesionist, clauze compromisorii

1. Prezentare generală

Instituția clauzelor neuzuale derivă din cea a clauzelor abuzive între profesioniști. Cele două noțiuni pleacă de la aceeași idee și anume că este inechitabil ca o parte să fie ținută să respecte dispoziții contractuale pe care nu le-a citit și nu le-a înțeles. *“Scopul unei reglementări fundamentate pe teoria echității procedurale este acela de a proteja voința internă (reală). Prevederile legale edictate în acest scop pun accent, în principal, pe procedura de formare a contractului și mai puțin pe conținutul contractului.”*¹ Ambele instituții se fundamentează pe proceduri de negociere și informare.

Atât clauzele abuzive, cât și cele neuzuale, vin să regleze dezechilibrul existent între părți, prin instituirea anumitor mecanisme apte să protejeze partea mai slabă (consumatorul, respectiv partea inferioară în procesul de negociere), înlăturând clauzele asupra cărora există suspiciunea lipsei consimțământului. Trăsătura comună a acestora este lipsa negocierilor și dezechilibrul contractual generat de acestea.

Legiuitorul român s-a inspirat din Codul Civil italian, mai exact articolul 1341, când a reglementat clauzele neuzuale.² Instituția este întâlnită și în alte reglementări precum principiile UNIDROIT³, care le reglementează drept „clauze surprinzătoare”, Draft Common Frame of Reference și Principles of European Contract Law⁴ unde sunt definite drept “clauze nenegociate”.

Potrivit doctrinei⁵ aferentă clauzelor neuzuale în Codul civil român din 2011: *“Art. 1.203 C. civ. a conservat redactarea art. 1341 alin. 2 C. civ. it., numai că, în loc să se refere la “condiții generale de contractare”, cum face originalul, se referă doar la “clauze standard”. Legiuitorul a mai adăugat la enumerarea clauzelor neuzuale și “legea aplicabilă” (clauze care prevăd în detrimentul celeilalte părți alegerea legii aplicabile).”*

Clauzele neuzuale sunt tratate în Codul Civil în articolul 1203 și sunt definite ca fiind acele “clauze standard care prevăd în folosul celui care le propune limitarea răspunderii, dreptul de a denunța unilateral contractul, de a suspenda executarea obligațiilor sau care prevăd în detrimentul celeilalte părți decăderea din drepturi ori din beneficiul termenului, limitarea dreptului de a opune excepții,

1 B. Oglindă- *Clauze neuzuale în reglementarea Noului Cod civil român - provocare pentru jurisprudență și doctrină*, Pandectele Române, nr. 3/2015.

2 Art. 1341 Cod Civil italian: *“Condițiile generale ale contractului propuse de unul dintre cocontractanți produc efecte în detrimentul celeilalte părți dacă la momentul încheierii contractului le-a cunoscut sau ar fi trebuit să le cunoască depunând o diligență obișnuită.”*

3 Article 2.1.20 (Surprising terms) *“(1) No term contained in standard terms which is of such a character that the other party could not reasonably have expected it, is effective unless it has been expressly accepted by that party. (2) In determining whether a term is of such a character regard shall be had to its content, language and presentation.”*

4 Article 2:104 (ex art. 5:103 A) - Terms not individually negotiated: *“(1) Contract terms which have not been individually negotiated may be invoked against a party who did not know of them only if the party invoking them took reasonable steps to bring them to the other party's attention before or when the contract was concluded. (2) Terms are not brought appropriately to a party's attention by a mere reference to them in a contract document, even if that party signs the document.”*

5 I.F. Popa, *“Tirania” clauzelor neuzuale*, Revista Română de Drept Privat, nr 1/2016.

restrângerea libertății de a contracta cu alte persoane, reînnoirea tacită a contractului, legea aplicabilă, clauze compromisorii sau prin care se derogă de la normele privitoare la competența instanțelor judecătorești nu produc efecte decât dacă sunt acceptate, în mod expres, în scris, de cealaltă parte.”

Premisa pentru a vorbi despre clauze neuzuale este existența clauzelor standard. Numai dacă avem de a face cu clauze standardizate și acestea includ și o clauză neuzuală, putem aplica articolul 1203 C. Civ. La rândul lor, clauzele standard sunt definite de art. 1202 C. civ.⁶, ca fiind acele clauze stabilite în prealabil de una dintre părți, utilizate în mod general și repetat și incluse în contract fără a fi negociate.

De regulă, clauzele standard servesc intereselor părții care le propune, care astfel își construiește un cadru contractual adaptat domeniului economic în care își desfășoară activitatea. Prin urmare, deși prezintă avantajul de a scurta timpul de negociere și de a acoperi o plajă largă de împrejurări aferente domeniului specializat pe care îl normează, utilizarea clauzelor standard poate genera și anumite riscuri, acordând o poziție dominantă celui care le propune și derogând astfel de la principiul egalității între părți în faza de negociere.

Pentru a preîntâmpina astfel de riscuri, legea română a reglementat instituția clauzelor neuzuale care ameliorează dezechilibrul contractual creat în faza de încheiere a contractului prin inserarea anumitor clauze standard⁷.

2. Condițiile Clauzelor neuzuale

Așa cum rezultă din cele prezentate mai sus, pentru ca o clauză să fie catalogată drept neuzuală, ea trebuie să îndeplinească anumite condiții. În primul rând, clauza trebuie să fie o clauză standard, în sensul art. 1202 C. Civ. Ulterior, trebuie analizat dacă respectiva clauză se încadrează în lista prevăzută de art. 1203 C. Civ, iar în final trebuie analizat dacă acea clauză creează un dezechilibru contractual, acordând beneficii inechitabile uneia dintre părți sau defavorizând partea care le acceptă.

2.1. Clauza trebuie să fie o clauză standard

Încheierea contractelor este dominată în prezent de utilizarea clauzelor predefinite, ca set de reguli

6 Art. 1202 -Clauze standard: *“(1) Sub rezerva prevederilor Art. 1203, dispozițiile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător și atunci când la încheierea contractului sunt utilizate clauze standard. (2) Sunt clauze standard stipulațiile stabilite în prealabil de una dintre părți pentru a fi utilizate în mod general și repetat și care sunt incluse în contract fără să fi fost negociate cu cealaltă parte. (3) Clauzele negociate prevalează asupra clauzelor standard. (4) Atunci când ambele părți folosesc clauze standard și nu ajung la o înțelegere cu privire la acestea, contractul se încheie totuși pe baza clauzelor convenite și a oricăror clauze standard comune în substanța lor, cu excepția cazului în care una dintre părți notifică celeilalte părți, fie anterior momentului încheierii contractului, fie ulterior și de îndată, că nu intenționează să fie ținută de un astfel de contract.”*

7 B. Oglindă, *Clauze neuzuale în reglementarea Noului Cod civil român - provocare pentru jurisprudență și doctrină*, Pandectele Române, nr. 3/2015.

stabilite în avans de una dintre părți și inserate în contracte, adaptându-le astfel în interesul său. Clauzele standard sunt utilizate în domenii diverse, precum transporturi, domeniul bancar sau distribuirea de bunuri, și prezintă avantajul că micșorează durata negocierilor sau chiar le face inutile.

Clauzele standard sunt definite de art. 1202 C. Civ ca fiind stipulații stabilite în prealabil de către o parte și utilizate în mod general și repetat, incluse în fiecare contract fără a le mai negocia. Acestea au fost definite de-a lungul timpului în doctrină⁸ ca fiind clauze externe contractului, incluse fără negociere: *„Părțile sunt ținute, în virtutea principiului obligativității, să respecte contractul încheiat, conținutul său fiind raportat nu numai la ceea ce este prevăzut în el. Pe lângă uzanțe (care devin obligatorii trebuind astfel respectate, dacă ele sunt dovedite ca fiind statornicite între părți), în conținutul unui contract intră și anumite clauze necuprinse în contractul semnat de părți, ci într-un alt înscris cu care contractul are o legătură evidentă. Vorbim așadar aici despre clauzele externe sau clauzele extrinseci, așa cum le numește Noul Cod civil român, adică acele clauze necuprinse în contractul semnat de părți dar la care contractul respectiv face trimitere.”*

Așadar, pentru ca o clauză să fie inclusă în categoria clauzelor standard, trebuie să îndeplinească două condiții: să fi fost stabilită de una dintre părți pentru a fi utilizată în mod general și repetat și să nu fi făcut obiectul vreunei negocieri cu cealaltă parte.

Cu privire la prima condiție, în comentariile Unidroit⁹ se apreciază că nu este important nici modalitatea în care clauzele sunt prezentate (ex: dacă au fost incorporate în contract sau dacă sunt disponibile într-un fișier electronic), nici cine le-a redactat și nici numărul clauzelor standard folosite de o parte. Ceea ce este important este redactarea acestor clauze în avans pentru o utilizare generală și repetată. De asemenea, s-a apreciat că nu este important dacă acea clauză a mai fost efectiv folosită în relațiile cu alte persoane sau dacă are doar vocația de a fi utilizată pe viitor. Bineînțeles, rămâne o problemă de natură probatorie, ca partea care invocă natura standard a unei clauze să dovedească vocația clauzei de a fi utilizată în mod repetat. Această vocație se poate deduce din modul de edictare al clauzei, în sensul că ea nu particularizează trăsături specifice ale respectivului contract (de exemplu: nu particularizează trăsăturile specifice ale bunurilor, serviciilor, lucrărilor ce fac obiectul respectivului contract), ci pot fi inserate și pot norma, în general, un contract încheiat de ofertant în domeniul său de activitate.¹⁰

În doctrină¹¹ s-a apreciat că ceea ce este important când analizăm această condiție este intenția autorului clauzei. O clauză poate avea caracter standard chiar de la prima utilizare efectivă, așa cum simpla repetare a unei clauze în contracte asemănătoare încheiate de aceeași parte nu conduce neapărat la calificarea clauzei ca fiind standard. În raporturile dintre profesioniști, care încheie

8 G.I Tita- Nicolescu, *Considerații generale privind principiul obligativității efectelor contractului în reglementarea Noului Cod civil*, în *Pandectele Romane* nr. 9/2012.

9 UNIDROIT, *PRINCIPIILE UNIDROIT 2010*, editura C.H.Beck 2015, p. 70-73.

10 E. Sârbu, *Pot fi neuzuale clauzele standard specifice unui sector de business?*, *Revista Romana de Drept al Afacerilor* nr. 1/2019.

11 A.A.Moise- *Comentariu art 1203*, în F.A.Baias s.a *Noul Cod Civil Comentat*, editura C.H.Beck, ediția 2, 2014, p.1336.

frecvent un anumit tip de contracte, există o prezumție simplă a intenției de a utiliza în mod general și repetat o clauză care apare frecvent în contractele încheiate de aceștia.

Analizând a doua condiție, și anume, lipsa negocierii, observăm ca negocierea reprezintă o discuție contradictorie între două părți, cu posibilitatea reală de a modifica anumite clauze sau de a propune anumite dispoziții. Lipsa negocierii este un element de fapt care trebuie analizat în mod obiectiv. Standardizarea nu este înlăturată prin existența unei posibilități de a negocia clauza, ci doar prin negocierea efectivă, adică prin concretizarea posibilității de a negocia respectiva clauză. Totodată, lipsa negocierii trebuie analizată raportat la fiecare clauză în parte, și nu analizând clauzele în mod global.

În practică¹², raportat la această condiție, a fost aplicată instituția clauzelor neuzuale, într-un mod profund criticabil din perspectiva noastră, cu neînțelegerea scopului acesteia și cu efectul transformării instituției clauzelor neuzuale într-o instituție inaplicabilă în orice context: „Astfel, în primul rând, Curtea reține că în condițiile în care părțile au convenit atât asupra legii aplicabile contractului (legea spaniolă), cât și asupra jurisdicției spaniole, nu sunt aplicabile dispozițiile art. 1203 din Codul civil român, motiv pentru care o atare susținere apare nefondată date fiind circumstanțele cauzei.

Pe de altă parte, însăși reclamanta a invocat prin cererea de chemare în garanție contractul dintre aceasta și D____, încheiat sub forma ofertei urmate de acceptare (fila 597 alin. 1 din dosarul Tribunalului I____ - vol. II), contract valabil în întregime, încheiat între absenți, practicat pe scară largă între comercianți. Or, în condițiile în care însăși reclamanta invocă în susținerea drepturilor sale subiective raportul juridic contractual încheiat în această formă, nu se pot elimina din contractul propriu-zis, trunchiat, o parte din clauze, pe motiv că unele ar fi uzuale, iar altele neuzuale, după bunul plac al acesteia sau după interesul procesual de a se judeca, după caz, în România sau în Spania. Subliniind astfel concluzia instanței că acest contract a fost valabil încheiat în forma ofertei urmate de acceptare, inclusiv sub aspectul clauzei privind legea aplicabilă și jurisdicția spaniolă, Curtea va respinge această critică, fiind nefondată.”

Această decizie de speță este profund criticabilă din trei perspective.

În primul rând, stabilește că o clauză de alegere a legii aplicabile nu poate fi *de plano* neuzuală, atunci când legea aleasă nu reglementează instituția clauzelor neuzuale. Or, dacă încheierea contractului este guvernată de legea română, indiferent de prevederile existente în legea aleasă, clauza va fi guvernată de legea română sub aspectul validității sau al caracterului său neuzual. Din moment ce art. 1203 C. civ. enumeră o clauză de alegere a legii aplicabile în rândul clauzelor neuzuale, rezultă că raționamentul instanței este în antagonism cu o prevedere expresă a legii, pe care o încalcă atunci când limitează domeniul de aplicare al instituției.

În al doilea rând, condiția acceptării exprese și în scris este tratată în mod discutabil. Instanța

12 Curtea de Apel București, Dec. civ nr.465/2015, disponibilă pe www.sintact.ro.

pornește de la asumția că, atâta timp cât contractul în formă electronică este larg acceptat în toate sistemele de drept, atunci o ofertă electronică, urmată de o acceptare electronică, valorează contract asumat ca întreg, inclusiv asumat sub aspectul clauzei de alegere a legii aplicabile și a clauzei de jurisdicție.

Or, aplicarea condiției acceptării exprese și în scris, nu este exclusă în cazul unui contract electronic. În continuare subzistă obligația de a extrage cele două clauze din întregul propus, obligația de a-i atrage atenția acceptantului, în mod special, asupra acestor clauze și de a-i solicita să le accepte expres, chiar dacă aceasta acceptare se face electronic, prin schimburi de e-mailuri. Simpla acceptare a ofertei, ca tot unitar, nu poate fi asimilată cu atingerea scopului instituției clauzelor neuzuale, pentru că nu se atinge dezideratul evidențierii speciale a clauzelor surprinzătoare.

În al treilea rând, interpretarea reprobabilă a instituției clauzelor neuzuale în speța de mai sus, arată o neînțelegere structurală a acesteia, exhibată prin următorul considerent: *„nu se pot elimina din contractul propriu-zis, trunchiat, o parte din clauze, pe motiv că unele ar fi uzuale, iar altele neuzuale, după bunul plac al acesteia sau după interesul procesual de a se judeca, după caz, în România sau în Spania.”*

Disociind între noțiunea de abuz de drept procesual, pe care instanța pare a îl sancționa și instituția clauzelor neuzuale, arătăm că aplicarea instituției are un efect fix invers față de cel pe care îl apreciază jurisprudența de mai sus, în sensul în care efectul instituției clauzelor neuzuale este exact cel al eliminării din contractul propriu-zis a clauzelor neuzuale. Abuzul de drept procesual nu are nicio legătură cu condițiile clauzelor neuzuale. Abuzul de drept procesual privește conduita părții în cadrul procesului, în timp ce analiza condițiilor clauzelor neuzuale se face raportat la momentul încheierii contractului, pe baza reperelor de interpretare trasate de art. 1203 C. civ. Nimic nu împiedică admiterea operării ambelor instituții în speță, atât abuzul de drept procesual, cât și clauzele neuzuale. Dar a respinge instituția clauzelor neuzuale prin prisma analizării abuzului de drept procesual reprezintă o abordare superficială, lipsită de substanță și, în final, realizată cu încălcarea principiului disponibilității, fiindcă instanța a manifestat în realitate un refuz de a judeca motivele de fapt și de drept ale părții.

2.2. Clauza trebuie să se încadreze în lista prevăzută de art. 1203 C. Civ

Analizând cea de-a doua condiție putem clasifica clauzele în trei categorii:

- A. Clauze standard care sunt stabilite în folosul celui care le propune și prevăd limitarea răspunderii, dreptul de a denunța unilateral contractul sau de a suspenda executarea obligațiilor;
- B. Clauze standard care prevăd în detrimentul celeilalte părți decăderea din beneficiul termenului sau din dreptul său, limitarea dreptului de a opune excepții, restrângerea libertății de a contracta cu alte persoane, reînnoirea tacită a contractului,

C. Clauze care prevăd legea aplicabilă, clauze compromisorii sau prin care se derogă de la normele de competență a instanțelor judecătorești.

În comentariile principiilor Unidroit¹³ se specifică faptul că *“deși respectiva parte a acceptat în integralitate o serie de clauze standard, partea- care exprimă un consimțământ, nu are obligația de a respecta clauzele al căror conținut , mod de redactare sau prezentare au asemenea particularități încât acea parte nu putea, în mod rezonabil, să se aștepte la stipularea respectivelor clauze în contract. Motivul instituirii acestei excepții este de a se evita situația în care o parte -care utilizează clauze standard, să nu își creeze un avantaj injust prin încercarea , în mod viclean, de a impune celeilalte părți clauze pe care le-ar fi acceptat mai greu dacă ar fi fost conștientă cu privire la implicațiile acestora.”*

La fel ca în cazul clauzelor abuzive, legiuitorul a ales să enumere clauzele pentru a simplifica identificarea celor care pot intra în categoria clauzelor abuzive sau neuzuale. Chiar dacă există această enumerare legală, specialiștii în domeniul dreptului au insistat că nu este suficientă încadrarea în listă pentru a defini o clauză drept neuzuală: *„În ambele cazuri, inserarea în contract a unei astfel clauze de pe listă, nu o califică implicit ca fiind neuzuală, respectiv abuzivă. O clauză contractuală enumerată în lista din Legea nr. 193/2000 va fi abuzivă, dacă aceasta corespunde criteriilor stabilite de lege. De asemenea, o clauză dintre cele enumerate de art. 1.203 C. civ. va fi calificată drept neuzuală în măsura în care sunt îndeplinite condițiile de aplicare a art. 1203 C. civ., prezentate anterior.”*¹⁴

În practică articolul 1203 C. Civ a fost interpretat diferit. Unele instanțe¹⁵ au considerat enumerarea ca fiind una limitativă. Spre exemplu: *„În mod expres și limitativ, clauzele standard considerate de lege ca fiind neuzuale sunt enumerate de Codul civil, enumerare pe care, pentru ușurință, o delimităm în trei categorii”*.

Pe de altă parte, alte instanțe¹⁶ au stabilit că enumerarea legiuitorului este una care vine în ajutorul probatorului și nu limitează exemplele de clauze: *„enumerarea acestor clauze are ca efect prezumarea stipulațiilor care se încadrează într-una din categoriile de mai sus ca fiind lipsite de transparență, generând o simplificare a probatorului.”*

Literatura de specialitate¹⁷ arătată că: *“Doctrina italiană susține că lista clauzelor opresive este una rigidă, fiind exclusă posibilitatea de a extinde prin analogie sfera art. 1341 din Codul Civil Italian și la alte categorii de clauze. Cu toate acestea, inclusiv la nivelul practicii judecătorești, se susține că interpretarea extensivă este totuși admisibilă însă numai la nivelul și în limitele fiecăreia din categoriile de clauze listate, respectiv în măsura în care anumite prevederi contractuale pot fi*

13 UNIDROIT, *PRINCIPIILE UNIDROIT 2010*, editura C.H.Beck 2015, p. 70-73.

14 B. Oglindă, *Clauze neuzuale în reglementarea Noului Cod civil român - provocare pentru jurisprudență și doctrină*, în *Pandectele Române*, nr 3/2015.

15 Judecătoria Oradea, dec. Civ nr.4807/2019 disponibilă pe www.sintact.ro.

16 Tribunalul Bacău, dec. Civ. Nr.1029/2018 disponibilă pe www.sintact.ro.

17 E. Sârbu, *Pot fi neuzuale clauzele standard specifice unui sector de business?*, în *Revista Romana de Drept al Afacerilor* nr 1/2019.

încadrate în jaloanele conturate de art. 1341 C. Civ italian. Astfel, se admite o interpretare extensivă în cadrul fiecărui tip de clauză dintre cele enumerate.”

Alți autori sunt însă de părere că lista prevăzută de art. 1203 C. civ. trebuie interpretată restrictiv: *“în opinia noastră, exprimată într-un alt studiu dedicat clauzelor neuzuale, lista clauzelor de la art. 1203 C. civ. este una limitativă.”*¹⁸

*“Articolul 1203 NCC își găsește incidență doar în situația anumitor clauze standard, limitativ prevăzute de text. Cu alte cuvinte, de fiecare dată când ne aflăm în situația unei stipulații stabilite în prealabil de una dintre părți, pentru a fi utilizată în mod general și repetat și care este inclusă în contract fără să fi fost negociată cu cealaltă parte, dar acea stipulație nu face parte din cele enumerate de art 1203 NCC, clauza standard va putea produce efecte fără a fi nevoie de acceptarea expresă, în scris.”*¹⁹

Un reper important pentru a balansa între cele două opinii expuse mai sus, ar putea fi modul în care proiecte de codificare în materie contractuală abordează această dilemă. Principiile UNIDROIT²⁰ nu enumeră clauzele care ar putea fi considerate surprinzătoare, ci se limitează la indicarea criteriilor generale care vor fi folosite pentru calificarea unei clauze ca fiind neuzuală. Aceeasi abordare suplă o regăsim și în Principles of European Contract Law²¹, Draft Common Frame of Reference și Contracts for the International Sale of Goods.²²

Ca exemple de clauze neuzuale întâlnite în practică redăm următoarele:

*„Referitor la clauza de la art.IX, pct.91.1 care stipulează că , în eventualitatea unor litigii, se atribuie competență instanței de la sediul cumpărătorului, instanța constată că aceasta se subsumează ză regimului clauzelor neuzuale. (...)Se constată că această clauză nu a fost acceptată în mod expres de către părțile iar instanța apreciază că doar prin semnarea contractului în corpore nu se acopera această exigență legală. În acest sens era necesar să existe o declarație de acceptare expresă a clauzelor neuzuale după semnăturile părților, urmând ca aceasta să poarte un set distinct de semnături. Pe cale de consecință se retine că această clauză atributivă de competență este lipsită de efect, potrivit prevederilor codului civil(...)”*²³

Un alt exemplu²⁴ întâlnit în practica instanțelor românești este următorul: *“(...)În toate comenzile*

18 C. Tabirta, *Despre eroarea-viciu de consimțământ în noul Cod civil*, în Revista Romana de Drept al Afacerilor nr. 6/2013.
19 A.A.Moise, *Comentariu art.1203 C.Civ*, în F.A.Baias s.a Noul Cod Civil, comentarii pe articole, editura C.H.Beck 2014, pp. 1337-1339.

20 UNIDROIT, *PRINCIPIILE UNIDROIT 2010*, editura C.H.Beck 2015, p. 70-73.

21 Article 2:104 (ex art. 5:103 A) - Terms not individually negotiated: *“(1)Contract terms which have not been individually negotiated may be invoked against a party who did not know of them only if the party invoking them took reasonable steps to bring them to the other party's attention before or when the contract was concluded. (2) Terms are not brought appropriately to a party's attention by a mere reference to them in a contract document, even if that party signs the document.”*

22 II.—8:103: Interpretation against supplier of term or dominant party: *“(1)Where there is doubt about the meaning of a term not individually negotiated, an interpretation of the term against the party who supplied it is to be preferred. (2)Where there is doubt about the meaning of any other term, and that term has been established under the dominant influence of one party, an interpretation of the term against that party is to be preferred.”*

23 Judecătoria Buzău, dec.civ. nr. 3704/2018, disponibilă pe www.sintact.ro.

24 Judecătoria Oradea, dec.civ.nr 4055/2017 disponibilă pe www.sintact.ro.

de transport emise de reclamantă (f.25 și urm.), aceasta a interzis colaboratorilor săi să stabilească relații contractuale directe cu clienții săi, sub sancțiunea unei penalități de 20.000 euro (art. 11 din comenzi), unul dintre acești clienți fiind firma PGS SOFA. Instanta considera ca respectiva clauza prin care se restringe dreptul colaboratorilor de a stabili relații contractuale indeplinește condițiile pentru a fi o clauza neuzuală. (...)Or, acesta este cazul și în speță, respectiv reclamanta a impus tuturor colaboratorilor săi această clauză standard, care prevede limitări ale dreptului acestora de a contracta, fără a exista un acord expres, punctual, cu privire la această clauză; aceasta este inserată direct în comenzile de transport (care se încheiau rapid, telefonic sau prin e-mail), nu însă și în contractul cadru dintre părți.”

2.3. Clauza să genereze un dezechilibru contractual, în sensul de a stipula fie în beneficiul unei părți, fie în detrimentul celeilalte părți

Clauzele standard care limitează răspunderea unei părți, oferă dreptul de a denunța unilateral contractul ori de a suspenda executarea obligațiilor sunt clauze neuzuale numai în condițiile în care aceste beneficii sunt oferite celui care propune clauza. Dacă dreptul este stipulat în favoarea altuia decât cel care propune clauza, aceasta nu va necesita o acceptare expresă, în scris, pentru a produce efecte, rămânând o clauză standard operabilă. Clauzele standard care prevăd decăderea din dreptul ori din beneficiul termenului, limitarea dreptului de a opune excepții, restrângerea libertății de a contracta cu alte persoane, reînnoirea tacită a contractului, legea aplicabilă, clauzele compromisorii, derogări privind competența instanțelor judecătorești nu vor fi catalogate drept clauze neuzuale dacă sunt stipulate în detrimentul părții care le propune. Pentru a fi incidente prevederile art. 1203 este necesar ca aceste clauze să fie stipulate în detrimentul părții care nu le-a propus și care trebuie să le accepte la propunerea celuilalt cocontractant.

Doctrina²⁵ a considerat că acele clauze care limitează răspunderea sau oferă dreptul de a denunța unilateral contractul sau de a suspenda executarea obligațiilor nu vor fi calificate drept neuzuale dacă stabilesc aceste beneficii în favoarea părții adverse sau în favoarea unui terț: *“În cazul clauzelor standard care limitează răspunderea unei părți, sau care oferă dreptul de a denunța unilateral contractul sau de a suspenda executarea obligațiilor, articolul nu se aplică decât dacă aceste beneficii sunt oferite celui care propune clauza. În consecință, dacă respectivul drept este stipulat în favoarea altuia decât cel care propune clauza, clauza va putea rămâne standard, însă nu va fi nevoie de acceptarea ei expresă, în scris, pentru a produce efecte. De asemenea, clauzele care prevăd decăderea din drepturi sau din beneficiul termenului, limitarea dreptului de a opune excepții, restrângerea libertății de a contracta cu alte persoane, legea aplicabilă, reînnoirea tacită a contractului sau clauze compromisorii vor intra în câmpul de aplicare al art 1203 NCC doar dacă sunt stipulate în detrimentul celeilalte părți care nu le propune. Prin urmare, dacă asemenea clauze sunt stipulate în detrimentul celeilalte părți, care le propune, nu va fi nevoie de acceptarea lor în mod*

²⁵ A.A.Moise, *Comentariu art.1203 C.Civ.*, în F.A.Baias s.a *Noul Cod Civil, comentarii pe articole*, editura C.H.Beck 2014, pp. 1337-1339.

expres, în scris. În ceea ce privește clauzele prin care se derogă de la normele de competență, art 1203 NCC se aplică indiferent dacă sunt stipulate sau nu în detrimentul celui căruia i se opune respectiva clauză.”

În privința clauzelor prin care se derogă de la normele de competență sau în privința clauzelor compromisorii, tot doctrina²⁶ a fost de părere că indiferent dacă textul de lege nu le încadrează într-una din cele două categorii (în favoarea/în detrimentul) există o prezumție simplă că partea care propune respectiva clauză o va face în beneficiul său și nu neapărat și în detrimentul celeilalte părți: *„În cazul clauzelor atributive de competență, credem că art. 1203 NCC se aplică, indiferent dacă acestea sunt stipulate în detrimentul celui căruia i se opune clauza standard sau nu. În practică, e de presupus că partea care utilizează o clauză standard de alegere a forului va stipula competența instanței de la domiciliul sau sediul său, ceea ce este de natură a o avantaja, în detrimentul părții adverse. Chiar dacă se reține că o clauză standard de alegere a forului trebuie să fie defavorabilă celui care aderă la respectiva clauză, apreciem că nu este necesar un probatoriu pentru a stabili eventualul caracter defavorabil, acesta rezultând din circumstanțele cauzei.”*

3. Efecte

În doctrină și jurisprudență au fost ilustrate toate punctele de vedere în materie: nulitate absolută a clauzei, nulitate relativă, inopozabilitate sau, mai simplu, considerarea clauzelor nescrise.

Inopozabilitatea presupune că drepturile și obligațiile dintre părți sunt născute într-un mod valabil, și din diverse motive ele nu pot fi opuse terților. Această sancțiune nu se poate aplica clauzelor neuzuale, având în vedere că legiuitorul prevede că ele nu vor produce niciun efect dacă nu sunt acceptate expres, în scris.

Încercând să diferențieze clauzele nescrise de cele lovite de nulitate, doctrina²⁷ a fost de părere că diferența este una de ordin formal: în cazul clauzelor nescrise, legiuitorul le indică expres în textul de lege. *“Din punct de vedere substanțial, ambele categorii de clauze sunt supuse aceluiași regim juridic și produc aceeași ineficacitate juridică.”*²⁸

În continuare, clauzele nescrise au fost considerate ca fiind nulități parțiale care operează de drept.²⁹ Cu privire la ce tip de nulitate afectează clauzele nescrise, literatura de specialitate³⁰ a opinat că vorbim despre o nulitate absolută și parțială, întrucât numai nulitatea absolută ar putea opera de drept, prin însăși inserarea clauzei în actul juridic.

În esență, mecanismul clauzelor neuzuale este menit să ducă la o limitare a câmpului contractual

26 Gh.-L. Zidaru, *Comentariu art. 126 C.Proc.Civ.*, în V.M.Ciobanu s.a, *Noul Cod de Procedură Civilă, comentariu pe articole*, Editura Universul Juridic, București 2013, p.371-373.

27 M Nicolae- *Nulitatea parțială și clauzele considerate nescrise în lumina Noului Cod civil. Aspecte de drept material și drept tranzitoriu*- Extras din revista „Dreptul” nr. 11/2012, p. 11 sqq.

28 Idem.

29 G.Boroi, C. Angheliescu- *Curs de Drept Civil. Parte generală*- Editura Hamangiu, 2012, pg. 247-250.

30 Idem.

la acele clauze cu privire la care există certitudinea că au fost consimțite de ambele părți, cu consecința naturală a excluderii clauzelor surprinzătoare. Cea mai apropiată soluție ar fi considerarea clauzei ca nescrisă. În realitate, miza practică este redusă atât timp cât clauza nu produce efecte, astfel cum se exprimă chiar legiuitorul în partea finală a art. 1.203 C. civ.

Sanctiunea trebuie să privească, în principiu, doar clauza neuzuală. Întrucât clauza neuzuală nu se poate referi la obiectul principal al contractului, despre care se presupune că este întotdeauna avut în vedere la contractare, lipsirea clauzei de efecte nu va antrena desființarea contractului. Mai departe, eliminarea acesteia din câmpul contractual va avea drept consecință înlocuirea sa cu dispozițiile legale aplicabile (dreptul comun), în sensul articolului 1255 NCC.

Dacă voința părților a fost aceea de a atribui caracter esențial clauzelor neuzuale, considerând că ele nu produc niciun efect dacă nu sunt acceptate expres, atunci contractul va fi lovit de nulitate totală. Nimic nu va împiedica părțile ca, de comun acord, să înlocuiască acele clauze care sunt ineficiente cu noi dispoziții contractuale, negociate sau cel puțin acceptate de către partea care subscris la propunerea contractuală emanată de la cealaltă parte.

Unanim acceptat în doctrină³¹ a fost faptul că pentru a produce efecte, clauza trebuie să fie acceptată în scris de partea căreia i se opune; în caz contrar, clauza nu va produce niciun efect.: *“În măsura în care este acceptată în mod expres de către cealaltă parte, aceasta va produce efectele ca orice altă clauză valabilă existent într-un contract. În măsura în care nu este acceptată, o clauză neuzuală nu produce niciun efect, aceasta fiind considerate nescrisă. Legiuitorul prin această enumerare nu face altceva decât să instituie un formalism informativ, precum și sancțiunea nerespectării acestuia. În lipsa cunoașterii sau înțelegerii unei asemenea clauze, aceasta nu va produce efecte și trebuie considerată ca nescrisă.”*

Prin urmare, o clauză neuzuală care nu respectă condiția impusă de legiuitor, respectiv acordul expres al părții acceptante, nu poate lua naștere într-un mod valabil. Putem considera că acea clauză va fi lovită de nulitate, întrucât nu respectă condițiile de validitate impuse de textul legal; nulitatea poate fi parțială sau totală, în funcție de valoarea pe care părțile i-au acordat-o.

4. Derogarea de la efectele clauzelor neuzuale: acordul expres și în scris al părții afectate de dezechilibrul contractual generat de clauza neuzuală

Conform legii, pentru a produce efecte clauzele neuzuale trebuie acceptate în mod expres, în scris. În doctrină³² s-a apreciat că o acceptare în termeni generali nu este suficientă, încalcându-se rațiunea articolului 1203 C. Civ, respectiv nu se mai asigură protecție părții aflate într-o poziție inferioară în raportul de negociere.

Astfel, în cazul unei clauze neuzuale trebuie făcută dovada înțelegerii depline de către cel care o

³¹ B. Oglindă, *Dreptul afacerilor- Teoria generală a contractului*, editura Universul Juridic, București 2012.

³² Gh.-L. Zidaru, *Comentariu art. 126 C.Proc.Civ.*, în V.M.Ciobanu s.a, *Noul Cod de Procedură Civilă, comentariu pe articole*, Editura Universul Juridic, București 2013, p.371-373.

acceptă. În lipsa unui consimțământ valabil, clauza va fi considerată nescrisă.

În practică se utilizează indicarea doar a numărului de ordine al clauzelor neuzuale din contract și/sau a titlurilor clauzelor neuzuale, după caz, poziționarea declarației de acceptare expresă a clauzelor neuzuale după semnăturile părților, urmând ca aceasta să poarte un set distinct de semnături sau asumarea lor expresă printr-un înscris separat.

Doctrina³³ a considerat de asemenea că simpla semnare a contractului nu presupune acordul expres cu privire la clauzele neuzuale: *“Deși legea nu prevede expres, considerăm că simpla semnare a înscrisului constatator al convenției care conține și clauze standard nu este suficientă pentru a se face dovada că acele clauze neuzuale au fost efectiv însușite de parte. Este necesar să se atragă atenția părții că există anumite clauze cu caracter mai special și să se obțină consimțământul său expres asupra acestora. Dovada acestei luări la cunoștință rezultă din formalități precum evidențierea grafică a respectivelor clauze (îngroșare, scriere cu caractere de tipar de o anumită dimensiune), urmată fie de o însemnare în dreptul fiecărei clauze în parte, fie de o clauză finală care să prevadă, într-un mod inteligibil atât grafic, cât și conceptual, că partea a luat cunoștință de clauzele cu care este de acord. Considerăm că o clauză scrisă cu caractere mici, neclare, tipărite sters sau imprimate într-o manieră neuzuală nu respectă prevederile art 1203 NCC și trebuie considerată a fi inopozabilă cocontractantului celui care propune contractul de adeziune. Nu excludem ca acordul să fie exprimat într-un act adițional, însă numai dacă acesta este încheiat concomitent cu cel care cuprinde clauzele standard.”*

Există însă și opinii conform cărora nu este necesară semnarea deasupra fiecărei clauze, ci din actul care cuprinde respectivele clauze neuzuale să rezulte acceptul expres. *“Orice formulare scrisă (distinctă de clauzele în discuție) din care reiese că partea a acceptat respectivele clauze îndeplinește condițiile legale. Nu contează dacă acceptarea este sau nu urmată de o semnătură a părții efectuată special pentru acea acceptare (distinctă deci de semnătura principală de pe înscrisul constatator) și nici dacă însăși acceptarea este redactată olograf sau nu de parte; este suficient ca din înscrisul care constată acceptarea să rezulte asumarea expresă a clauzei. De aceea, înscrisul care constată acceptarea poate fi chiar cel constatator al contractului care conține clauzele standard, dar și un alt înscris cu valoare de act adițional.”*³⁴

În doctrină³⁵ s-a apreciat însă că există și cazuri în care acceptarea expresă a clauzelor neuzuale nu este necesară cum ar fi atunci când clauza este prevăzută într-un act normativ, când contractul este unul autentic, când clauzele sunt redactate de un terț care nu este reprezentat al niciuneia dintre părți, sau când clauzele au fost inserate ca urmare a unei negocieri colective, cum se întâmplă în contractual colectiv de muncă: *“Trebuie să avem în vedere că art. 1203 nu se aplică în contractele negociate (spre exemplu, din corespondența precontractuală rezultă că o asemenea clauză a fost asumată), în contractele formale și cele al căror conținut este legal stabilit (contracte autentice,*

³³ Idem.

³⁴ A.A.Moise *Comentariu art.1203 C.Civ* În F.A.Baias s.a Noul Cod Civil, comentarii pe articole), editura C.H.Beck 2014, p. 1337-1339).

³⁵ L. P., I.F. P., S.I. V., *Tratat elementar de drept civil - Obligațiile*, Universul juridic, București, 2012, p.126.

unele contracte forțate), clauzelor reciproce cu același conținut.”

O situație similară este și cu privire la clauzele care traduc uzanțe comerciale sau normative. În această ipoteză, cerința acceptării exprese este înlocuită de prezumția cunoașterii uzanțelor în cauză. *“Apreciem că o clauză standard care reproduce uzanțe convenționale cristalizate între aceleași părți în contracte anterioare nu pot de plano să intre în câmpul de acțiune al instituției clauzelor neuzuale, deoarece prin modul lor de formare acoperă dezideratele urmărite de legiuitor (cunoașterea, înțelegerea și asumarea expresă de către cealaltă parte) și, în același timp, sunt rezultatul unor decizii punctuale ale părților, ceea ce presupune existența unor discuții asupra evenimentului survenit, anterior luării deciziei, adică o negociere efectivă a părților sau o acceptare tacită, validată prin monitorizarea modului de implementare a practicii, care nu este contestată de părți, ci dimpotrivă, acceptând prestația (modul de implementare a clauzei), prin comportamentul lor contractual, aceștia își manifestă voința în sensul acceptării practicii, care devine astfel o clauză care completează contractul. De asemenea, fiind rezultatul cooperării contractuale a părților, uzanțele convenționale nu pot îndeplini condiția de a fi prestabilite de una dintre părți.”*³⁶

Astfel, chiar dacă o clauză standard este inclusă în contract de către partea aflată într-o poziție superioară, dacă respectiva clauză este rezultatul colaborărilor dintre părți, atunci nu mai este necesar acordul expres și în scris pentru ca ea să producă efect, nemaifiind incident art. 1203 NCC. În această situație, putem califica drept abuziv comportamentul părții care invocă aplicarea articolului 1203 NCC pentru a înlătura aplicabilitatea clauzei.³⁷

Nici practica judecătorească nu a fost constantă. Au fost instanțe care au opinat în sensul că este necesar să se respecte formalismul impus de legiuitor și părțile trebuie să își dea acordul cu privire la fiecare clauză. Spre exemplu: *“doar prin semnarea contractului în corpore nu se acopera exigență legală prevăzută de art. 1203 C. Civ. În acest sens este necesar să existe o declarație de acceptare expresă a clauzelor neuzuale după semnăturile părților, urmând ca aceasta să poarte un set distinct de semnături.”*³⁸

Un alt exemplu întâlnit în practică este următorul: *“astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate, acceptarea în mod expres are semnificația unei acceptări nominalizate a clauzei neuzuale 39, opinie care este îndreptățită de formularea textului legal mai sus citat. Or, acesta este cazul și în speță, respectiv reclamanta a impus tuturor colaboratorilor săi această clauză standard, care prevede limitări ale dreptului acestora de a contracta, fără a exista un acord expres, punctual, cu privire la această clauză; aceasta este inserată direct în comenzile de transport (care se încheiau rapid, telefonic sau prin e-mail), nu însă și în contractul cadru dintre părți.”*⁴⁰

Putem aminti și următorul exemplu: *“acceptarea în mod expres presupune acceptarea nominalizată*

36 E. Sârbu, *Pot fi neuzuale clauzele standard specifice unui sector de business?*, în *Revista Romana de Drept al Afacerilor* nr 1/2019.

37 Idem.

38 Judecătoria Buzău, dec. civ. nr. 3704/2018, disponibilă pe www.sintact.ro.

39 L. P., I.F. P., S.I. V., *Tratat elementar de drept civil - Obligațiile*, Universul juridic, București, 2012, p.126.

40 Judecătoria Oradea, dec. Civ. nr. 4055/2017, disponibilă pe www.sintact.ro.

a clauzei, adică, eventual indicarea nominală a clauzei neuzuale care face obiectul acceptării”⁴¹.

Au fost însă și instanțe care nu au fost de aceeași părere și au considerat că o acceptare a contractului în corpore echivalează și cu o acceptare implicită a clauzelor neuzuale, nefiind necesar un acord separat. De exemplu: *“în situația în care clauzele standard neuzuale sunt încorporate în înscrisul constatator al contractului care este însoțit prin semnătură de către părți, art 1203 nu mai este aplicabil, întrucât trebuie să se considere că partea și-a exprimat consimțământul cu privire la întregul conținut al contractului. Într-adevăr, ar fi excesiv ca într-o asemenea situație partea să trebuiască să își exprime de două ori consimțământul, atât în ceea ce privește încheierea întregului contract, cât și cu privire la eventualele clauzele standard neuzuale din cuprinsul său, pe de-o parte, iar pe de altă parte, ar însemna o nesocotire a capacității psihice a persoanelor, care nu pot înțelege consecințele juridice ale actelor lor, ceea ce este inadmisibil.”*⁴²

În comentariile principiilor Unidroit⁴³ se apreciază că *“O anumită clauză poate constitui o surpriză pentru partea care își exprimă acordul având în vedere, în primul rând, conținutul respectivei clauze. Riscul părții care își exprimă acordul, de a fi luată prin surprindere de tipul de clauze aduse în discuție mai sus, nu mai există dacă, într-un anumit caz, cealaltă parte atrage atenția primei părți cu privire la aceste clauze și dacă aceasta din urmă le acceptă. În consecință, prezentul articol stabilește, în ipoteza în care clauza neobișnuită a fost acceptată de una dintre părți, faptul că această din urmă parte nu se mai poate prevala de caracterul neobișnuit al clauzei pentru a pune în discuție eficacitatea respectivei clauze.”*

Conform regulilor CISG⁴⁴, atunci când sunt incorporate clauze standard de către una dintre părți într-un contract, o minimă cerință cerută este o informare corectă și complete a celeilalte părți cu privire la conținutul clauzei. Informarea poate fi realizată în orice formă, însă este necesar ca acele clauze să apară în contractul principal. Nu este suficient ca acele clauze să apară printate pe spatele documentului care este semnat doar pe prima pagină, unde nu există nicio referire la clauzele standard. Totodată, nici transmiterea separată a clauzelor standard nu reprezintă o informare suficientă dacă nu este precizat expres că ele vor face parte din contractul principal. Dacă informarea este realizată prin comunicarea online, acele clauze standard trebuie încorporate în scrisoarea electronică transmisă, împreună cu oferta.

Dacă contractul este încheiat în formă verbală, clauzele standard vor trebui incluse în forma scrisă

41 Tribunalul Bacău, dec. Civ nr. 1029/2018, disponibilă pe www.sintact.ro.

42 Judecătoria București Sectorul 2, dec. Civ. nr. 5115/2016, disponibilă pe www.sintact.ro.

43 Undroit Principles 2010, Editura C.H.Beck, București 2015, pg 70-73.

44 Article 8- Contracts for the International Sale of Goods (CISG):
“(1) For the purposes of this Convention statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to his intent where the other party knew or could not have been unaware what that intent was.

(2) If the preceding paragraph is not applicable, statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to the understanding that a reasonable person of the same kind as the other party would have had in the same circumstances.

(3) In determining the intent of a party or the understanding a reasonable person would have had, due consideration is to be given to all relevant circumstances of the case including the negotiations, any practices which the parties have established between themselves, usages and any subsequent conduct of the parties.”

a contractului și semnat de către părți, pentru a dovedi luarea la cunoștință.

Există însă și excepții, spre exemplu atunci când părțile au stabilit o practică între ele și utilizează constant clauze standard, nu mai este necesară referirea expresă la clauzele respective pentru a dovedi consimțământul. De asemenea, nu este necesară informarea expresă nici atunci când anumite clauze standard sunt utilizate în mod obișnuit într-o anumită formă de comerț internațional.

Așadar, principala problemă care apare când ne referim la clauzele standard este cu privire la cât de bine trebuie informat cocontractantul pentru ca acele clauze să își producă efectul. Acesta trebuie să aibă oportunitatea să ia la cunoștință respectivele clauze, să le înțeleagă efectele și să le asume în deplinătate cunoștință de cauză⁴⁵.

În legătură cu consimțământul, s-a considerat necesar consimțământul expres pentru ca acele clauze standard să fie incluse într-un mod valid în contract. Interpretând articolele 14, 18 și 23 din CISG rezultă că fără consimțământ expres niciun contract nu se consideră încheiat și astfel nici clauzele standard nu sunt incluse într-un mod valid. Consimțământul trebuie să releve faptul că partea a înțeles că acele clauze standard vor fi integrate în contract. Consimțământul poate să rezulte și din semnarea contractului sau din executarea acestuia și a clauzelor standard incluse fără obiecții.

Într-o opinie emisă de către CISG⁴⁶, s-a opinat că includerea clauzelor standard într-un contract trebuie făcută prin raportare la dispozițiile referitoare la formarea contractului. Includerea acestora trebuie făcută cu acordul expres al părților. Ele nu pot fi incluse în contract ulterior semnării acestuia decât dacă părțile își dau acordul pentru modificarea contractului. Clauzele standard atât de neobișnuite încât cealaltă parte nu le-a putut cunoaște într-o manieră rezonabilă, nu vor face parte din contract. Se consideră a fi incluse într-un mod valabil în următoarele situații:

- Clauzele standard sunt cuprinse într-un act adițional la contract, semnat de părți
- Clauzele standard au fost incluse încă de la momentul negocierii
- Contractul este încheiat prin comunicare electronică, iar clauzele sunt comunicate de la momentul negocierii.

Din exemplele prezentate mai sus, putem aprecia că utilizarea clauzelor neuzuale într-un contract nu este interzisă de lege, dar ele trebuie să fie aduse la cunoștința părților fie de la momentul negocierii contractului, fie printr-o modificare ulterioară a acestuia survenită tot ca urmare a negocierii părților. Clauzele rămân în continuare neuzuale, creând un dezechilibru între părțile contractante, dar prin acceptarea expresă, partea care le acceptă și le și asumă, iar contractul va fi astfel valabil încheiat prin acordul expres al părților.

⁴⁵ Camilla B. Andersen & Ulrich G. Schroeter, eds., *Sharing International Commercial Law across National Boundaries*, Wildy, Simmonds & Hill Publishing (2008) 303-325 disponibil pe www.cisg.law.pace.edu.

⁴⁶ CISG Advisory Council, *CISG-AC Opinion No. 13, Inclusion of Standard Terms under the CISG*, 2013, disponibil online pe www.cisg.law.pace.edu.

5. Concluzii

Instituția clauzelor neuzuale este o instituție nouă în dreptul contractual român și produce interpretări diferite atât în doctrină, cât și în practica judiciară. Această nouă dispoziție legală și-a propus să îmbunătățească situația părții mai slabe din contract.

La acest moment al jurisprudenței române, este foarte discutabil dacă dezideratul vizat de legiuitor a și fost atins în practică. Am analizat mai sus decizii ale instanțelor care denotă o neînțelegere structurală a instituției, cât și decizii care denotă corecta și eficienta aplicare a acestei instituții în echilibrarea unor contracte oneroase pentru partea vulnerabilă în faza de negocieri.

Nu putem decât să ne manifestăm speranța că acest studiu va aduce un aport la unificarea practicii judiciare și la aplicarea acestei instituții în spiritul și în condițiile legale în care legiuitorul a creionat-o.

Dihotomia între domeniul de aplicare restrictiv sau expansiv al instituției rămâne și ea de actualitate, dar, atât timp cât clauza generează un dezechilibru contractual important și leagă în mod neloial partea mai slabă de respectarea unor aspecte pe care nu le-a cunoscut și nu le-a înțeles, apreciem că judecătorul sau arbitrul ar trebui să interpreteze expansiv domeniul de aplicare al instituției și să verifice cu atenție dacă nu cumva clauza se poate încadra în tipologiile enumerate de art. 1203 C. civ., astfel încât scopul social și economic al justiției să aducă restabilirea echității contractuale și să asigure un mediu de afaceri în care și „jucătorii mici” au șansa lor la supraviețuire și la realizarea de profit.

Bibliografie

Boroi G., Anghelescu C. - Curs de Drept Civil. Parte generală- Editura Hamangiu, 2012, pg. 247-250.

Moise A.A. - Comentariu art 1203, în F.A.Baias s.a Noul Cod Civil Comentat, editura C.H.Beck, ediția 2, 2014, p.1336.

Nicolae M - Nulitatea parțială și clauzele considerate nescrise în lumina Noului Cod civil. Aspecte de drept material și drept tranzitoriu- Extras din revista „Dreptul” nr. 11/2012, p. 11 sqq.

Oglindă B. - Clauze neuzuale în reglementarea Noului Cod civil român - provocare pentru jurisprudență și doctrină Pandectele Române, nr 3/2015.

Oglindă B., Dreptul afacerilor- Teoria generală a contractului, editura Universul Juridic, București 2012.

Popa I.F, Tirania" clauzelor neuzuale, Revista Română de Drept Privat, nr 1/2016.

Sârbu E., Pot fi neuzuale clauzele standard specifice unui sector de business?, Revista Romana de Drept al Afacerilor nr. 1/2019.

Tabirta C., Despre eroarea-viciu de consimțământ în noul Cod civil, în Revista Romana de Drept al Afacerilor nr. 6/2013.

Tita- Nicolescu G.I, Considerații generale privind principiul obligativității efectelor contractului în reglementarea Noului Cod civil, în Pandectele Romane nr. 9/2012.

Zidaru Gh.-L., Comentariu art. 126 C.Proc.Civ, în V.M.Ciobanu s.a, Noul Cod de Procedură Cvilă, comentariu pe articole, Editura Universul Juridic, București 2013, p.371-373